

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bf.II.266/2018/16. sz.

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2018. szeptember 12. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt és társai ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2018. január 9. napján kihirdetett 24.B.551/2016/96. számú ítéletét megváltoztatja a következők szerint

I. r. vádlott cselekménye további 1 rendbeli folytatólagosan elkövetett csalás büntettének (1978. évi IV. tv. 318. § (1) bekezdés) (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pont),

IV. r. vádlott cselekménye további 1 rendbeli folytatólagosan és bűnsegédként elkövetett csalás büntettének (1978. évi IV. tv. 318. § (1) bekezdés) (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pont) is minősül.

II. r. vádlott cselekményének minősítése helyesen bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette (Btk.396. § (1) bekezdés (4) bekezdés b) pont),

III. r. vádlott cselekményének minősítése helyesen bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette (Btk.396. § (1) bekezdés (4) bekezdés b) pont).

I. r. és IV. r. vádlottak büntetései halmazati büntetésként kerültek kiszabásra.

II. r. és III. r. vádlottak a szabadságvesztés büntetésből - a végrehajtásának elrendelése esetén - legkorábban annak 2/3-ad részének letöltését követően bocsáthatóak feltételes szabadságra.

Az elsőfokú eljárás során felmerült bűnügyi költség összege helyesen 904.408 (kilencszáznégyszázötvennyolc) forint, melyből I. r. vádlott 173.851 (százhetvenháromezer-nyolcszázötvenegy) forintot, II. r. vádlott 177.848 (százhetvenhétezer-nyolcszáznegyvennyolc) forintot, III. r. vádlott 333.848 (háromszázharminchéromezer-nyolcszáznegyvennyolc) forintot, IV. r. vádlott 173.851 (százhetvenháromezer-nyolcszázötvenegy) forintot köteles viselni, míg az államot terhelő bűnügyi költség összege helyesen 45.010 (negyvenötezer-tíz) forint.

A I. r. vádlottnak kiadni rendelt Kft könyvelési iratanyag bűnjeljegyzék száma 63015/1368/2012/bü. 1-19 tétel (2012.november 29.)

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A másodfokú eljárásában felmerült 30.000 (harmincezer) forint bűnügyi költséget III. r. vádlott visel.

A másodfokú ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

I.

A Debreceni Törvényszék a felülbírálattal érintett ítéletében I. r. vádlottat folytatólagosan elkövetett adócsalás bűntettében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés, (4) bekezdés], II. r. vádlottat folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett adócsalás bűntettében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés, (4) bekezdés], III. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett adócsalás bűntettében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés, (3) bekezdés] és IV. r. vádlottat folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett adócsalás bűntettében [1978. évi IV. törvény (1) bekezdés, (4) bekezdés] mondta ki bűnösnek. Ezért I. r. vádlottat 2 év, II. r. vádlottat 1 év 2 hónap, III. r. vádlottat 10 hónap, IV. r. vádlottat 1 év 4 hónap börtönbüntetésre ítélte, mely szabadságvesztések végrehajtását I.r. vádlott esetében 3 évi, II. r., III. r. és IV. r. vádlottak esetében pedig 2-2 évi próbaidőre felfüggesztette. Rendelkezett a nyomozás során lefoglalt, s a nyomozási irat részét képező, az 1-19. kötetekben szereplő, az Kft. könyvelési iratanyagának I. r. vádlott részére történő kiadásáról, illetve kötelezte a vádlottakat a felmerült bűnügyi költség egy részének megfizetésére, míg 285.3856 forintról akként rendelkezett, hogy az az állam terhén marad.

II.

Az elsőfokú ítélet ellen több irányban kerültek fellebbezések bejelentésre.

Az ügyész I. r., II. r., III. r. és IV. r. vádlottak javára jelentett be perorvoslatot a büntető anyagi jogszabály téves alkalmazása okán, egyebekben a kiszabott büntetés mértékének a jogi minősítés megváltoztatása mellett történő változatlanul hagyása, de a vádlottak feltételes szabadságra bocsátása lehetséges időpontjának meghatározása érdekében.

Fellebbezése indokolásában felhozott kifogásai szerint mikor az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás befejezetté nyilvánítását megelőzően végzésében megállapította, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádiratban írtaktól eltérően minősülhet, azt nem jelölte meg, hogy milyen másik törvényi tényállás megállapítására lehet alkalmas. Ilyen végzés meghozatalának azonban a bizonyítás befejezetté nyilvánítása, így a perbeszédnek előtt nem lehet helye. Kifejtette továbbá, hogy csupán az ítéletből lehet arra következtetni az elsőfokú bíróság a vádtól eltérő minősítés alatt azt értette, hogy a vádlottak számára az ügyészi állásponttal szemben nem az elbíráláskori, hanem az elkövetéskori anyagi jogszabály biztosítja a kedvezőbb elbírálást, de ez esetben a végzés meghozatala szükségtelen volt, hiszen a bíróság hivatalból, a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdésében írtakra figyelemmel köteles vizsgálni, hogy az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályos Btk. szerint bírálandó el enyhébben a cselekmény. Érdemben is tévedett az elsőfokú bíróság, mikor az ítéletében akként foglalt állást, hogy a vádlottak számára az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény biztosítja a kedvezőbb elbírálást, ugyanis figyelmen kívül hagyta, hogy az elkövetéskor hatályos anyagi jogszabály alkalmazásakor az 1/2006. Büntető Jogegységi Határozatban írt szempontok szerint vizsgálni kell, hogy a cselekmény adócsalásnak, csalásnak vagy a két bűncselekmény halmazatának minősül-e. Tekintettel a jogosulatlan Áfa visszaigénylések, illetve az adóbevétel csökkenés helyes összegeire, I. r. vádlott terhére 46.695.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkentés, II. r. vádlott terhére 27.629.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkentés, III. r. vádlott terhére 13.807.000 forint összegű károkozás, IV. r. vádlott terhére pedig 41.436.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkentés róható, így a vád tárgyává tett cselekmények

helyes minősítése mellett megállapítható, hogy az elbíráláskori büntető törvény I., II. és IV. r. vádlottak vonatkozásában a büntetési tételkeretből kiindulva enyhébb elbírálást biztosít az elkövetéskori anyagi jogszabállyal szemben. Ugyanakkor utalva a 4/2013. BK véleményben írtakra is, e vádlottak esetében az elbíráláskor hatályos büntető törvény biztosítja a kedvezőbb elbírálást, III. r. vádlott esetében pedig a büntetési tételkeretek azonosságára tekintettel a Btk. 38. § (2) bekezdésének a) pontja teremti meg az elbíráláskori anyagi jogi rendelkezések alkalmazásának szükségességét. Ekként az elsőfokú ítélet megváltoztatására, a vádlottak bűnösségének, a bűncselekmények minősítésének és a velük szemben kiszabott büntetésnek az elbíráláskori jogszabály alkalmazásával történő meghatározására tett indítványt.

Másfelől fellebbezéssel élt I. r. vádlott és védője, valamint IV. r. vádlott és védője, e vádlottak felmentése érdekében.

IV. r. vádlott védője fellebbezését írásban, részletesen indokolta. Hangsúlyozta, hogy a törvényszék az elsőfokú eljárást érintően több eljárási szabálysértést követett el. Kiemelte, hogy a bizonyítási indítványok elutasításával a vádlottak védekezéshez való jogát sértette, mely mellett így ügyfelderítési kötelezettségének sem tett eleget. Hangsúlyozta, hogy II. r. vádlott kivonta magát jelen büntetőeljárás alól, így sem az eljáró bíróságnak, sem a védelemnek nem volt meg a lehetősége, hogy e vádlottól kérdezzen, megkísérélje tisztázni a vallomásokban mutatkozó ellentmondásokat. Jelen eljárásban is ellentétes tartalmú vallomásokat tett e vádlott, mely ellentmondásokat a törvényszék nem oldotta fel. Utalt tanúvallomásában foglaltakra, melyből egyértelműen látható, hogy a vádiratban foglaltakkal ellentétben nem az Kft. érdekében állt a fiktív értékesítési lánc felállítása. Emellett az Kft. könyvelési anyaga is cáfolja az ügyletek fiktivitását. Hangsúlyozta, hogy IV. r. vádlott büntetlen előéletű, s szemben II. r. vádlottal, soha nem került összeütközésbe a törvénnyel, ezért életszerűtlen, hogy II. r. vádlottat megkereste annak érdekében, hogy a munkáltatója érdekében fiktív számlák kiállításával üzleteljen e vádlottal. II. r. vádlott vallomásán kívül semmilyen adat nem támasztja alá az elsőfokú bíróság által elfogadott vádirati tényállítást, nem állapítható meg tehát kétséget kizáróan, hogy IV. r. vádlott bármilyen bűncselekményt elkövetett volna, ekként felmentése indokolt. Másodlagos indítványa ugyanakkor az elsőfokú bíróság eljárásának törvénysértő volta miatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.132/2018/1-II. számú átiratában a bejelentett ügyészi fellebbezést fenntartotta, a védelmi fellebbezéseket csupán az ügyészi fellebbezésben kifejtett körben találta alaposnak.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság túlnyomórészt megalapozott tényállást állapított meg, ugyanakkor a történeti tényállás teljes felderítéséhez szükségesnek találta I. r. vádlott előző elítéléseivel kapcsolatos iratok beszerzését, és a részben az azonos időszakban adóra elkövetett tettesi bűncselekményre tekintettel a történeti tényállás ismertetését, s e körben bizonyítás felvételét és tárgyalás kitűzését.

Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett a vádlottak bűnösségére, azonban a cselekmény jogi minősítése, rendbelisége és folytatolagossága tárgyában levont jogkövetkeztetése nem felel meg a vonatkozó jogszabályoknak. Tévesen alkalmazta a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdéseit, amikor a vádlottak terhére rótt bűncselekményeket az elkövetéskor és nem az elbíráláskor hatályos büntető törvény szerint bírálta el. Az I., II. és IV. r. vádlottak terhére rótt cselekmények az elkövetéskor hatályos törvény szerinti adócsalás bűncselekménye mellett az általános forgalmi adó visszaigénylésére tekintettel folytatolagosan, üzletszerűen elkövetett csalás büntettként is minősülnének, így a kiszabandó büntetés súlyosabb lehet, mint a hatályos Btk. alkalmazása mellett. A III. r. vádlott esetében pedig a büntetési tételkeretek azonossága folytán a Btk. 38. § (2)

bekezdésének a) pontja teremti meg az elbíráláskori anyagi jogszabály alkalmazásának szükségességét. A törvényszék a téves minősítés mellett túlnyomórészt helyesen sorolta fel az alanyi és tárgyi bűnösségi körülményeket, mellyel kapcsolatosan kiemelte, hogy a gazdaság elleni, a közbevételeket sértő bűncselekmények jelentős elszaporodottsága nyomatékos súlyosító körülmény, ugyanakkor a rendkívüli időmúlás nyomatékos enyhítő.

Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására, I. r. vádlott tekintetében az általa megjelölt előző elítélés adatainak szükséges mértékű feltüntetésére, I. r. és IV. r. vádlottak esetében a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja, (5) bekezdés b) pontja szerinti költségvetési csalás büntetnének minősítésére, melyet IV. r. vádlott bűnsegédként követett el, II. r. és III. r. vádlottak cselekményének a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés b) pontja szerinti bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének történő minősítésére, és annak megállapítására tett indítványt, hogy a vádlottak a szabadságvesztés végrehajtása esetén, annak kétharmad részének, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követően bocsáthatók feltételes szabadságra. Egyebekben az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

II. r. vádlott védője a másodfokú bírósághoz írásban előterjesztett észrevételében egyetértését fejezte ki a másodfokú vádhatóság átiratával, illetve az ügyészi fellebbezésben kifejtett álláspontjával, miszerint védencének cselekménye az elbíráláskor hatályos Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés b) pontja szerinti jelentős vagyoni hátrányt okozó üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntetnének minősül, melyet bűnsegédként követett el.

A másodfokú bíróság előtt megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson a fellebbviteli főügyészség az írásbeli indítványban foglaltakat fenntartotta, az abban írtaknak megfelelően tartotta szükségesnek az elsőfokú ítélet megváltoztatását valamennyi vádlott tekintetében.

I. r. vádlott meghatalmazott védője elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az eljárásnak a törvényes vád hiánya miatti megszüntetésére tett indítványt hivatkozással arra, hogy az ügyész annak ellenére emelt vádat, hogy a nyomozást már 2013. évben be kellett volna fejeznie. Nem a nyomozás során elkövetett eljárási szabálysértések tették a vádat törvénytelennek, hanem az, hogy az ügyész a nyomozás megszüntetésére vonatkozó kötelező törvényi rendelkezés ellenére emelt vádat. Emellett kifogásolta a lefolytatott nyomozási cselekményeket, illetve az egyes szükséges cselekmények hiányát, mely mellett részletesen kifejtette, hogy a vádirati történeti tényállás sem felel meg a törvényi követelményeknek. Másodlagos indítványa az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett új eljárás lefolytatására irányult. Ezen indítványa alátámasztásául nagyszámú eljárási szabálysértést rótt az elsőfokú bíróság terhére, az eljárás bíróját elfogult pervezetésére hivatkozott, kifogásolta az elsőfokú eljárás során előterjesztett bizonyítási indítványainak elutasítását. Ezen túlmenően részletesen elemezve a rendelkezésre álló bizonyítási eszközökből nyerhető bizonyítékokat - az egyes vádlottak és tanúk vallomását, valamint az okirati bizonyítékokat -, és az elsőfokú ítéletet teljességgel megalapozatlannak találta. Másfelől utalva az anyagi jogi rendelkezésekre, kifejtette, hogy mivel mindegyik esetben volt tényleges áruvásárlás, ezért I. r. vádlott bűncselekményt nem követhetett el, tehát harmadlagos indítványa I. r. vádlott felmentésére irányult.

II. r. vádlott meghatalmazott védője az ügyészi fellebbezést alaposnak tartva a másodfokú vádhatóság indítványában megjelöltek szerint az elsőfokú ítélet megváltoztatását tartotta indokoltnak.

III. r. vádlott kirendelt védője csatlakozván az ügyészi fellebbezésben írtakhoz, a védelem cselekményének az elbíráláskori anyagi jogszabály alapján történő minősítésére tett indítványt.

IV. r. vádlott meghatalmazott védője fellebbezésének írásban előterjesztett indokait fenntartva hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság több eljárási szabálysértést valósított meg, ami az egész eljárás törvényességét megkérdőjelezi. Nem állapítható meg kétséget kizáróan az, hogy IV. r. vádlott

bármilyen bűncselekményt elkövetett, ezért a Be. 593. § (1) bekezdés b) pontja alapján felmentése indokolt, míg másodlagos indítványa az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányult.

I. r. vádlott az utolsó szó jogán tett felszólalásában továbbra is tagadta a terhére rótt bűncselekmény elkövetését, tartalmában az elsőfokú eljárás során elmondottakat megismételve, míg IV. r. vádlott szintén ártatlanságát hangsúlyozva tagadta a bűncselekmény elkövetését.

III.

A fellebbezések közül az ügyész perorvoslata részben alaposnak mutatkozott.

Az elsőfokú bíróság a tárgyalást még a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) alapján folytatta le, azonban a felülbírálatra 2018. július 1. napjától hatályos 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban Be.) 868. § (1) bekezdésében írt hatálysabály alapján a jelenleg hatályos Be. alapján került sor annak rögzítésével, hogy a Be. 870. § (1) bekezdése értelmében a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az azt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmények akkor is érvényesek, ha ezt a Be. másként szabályozza.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése alapján - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - teljes terjedelemben felülbírált. Ennek megfelelően az ítélet megalapozottságát, az ítéletnek a bűnösség megállapítására, a bűncselekmények minősítésére, a büntetések kiszabására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását arra tekintet nélkül bírálta felül, hogy ki és milyen okból fellebbezett (teljes revízió). A Be.-ben is főszabály a teljes felülbírálat, azonban a törvény a korlátozott fellebbezéshez igazodva megteremti a részleges revíziót büntetőjogi főkérdésekben (például szankció) is. Jelen esetben az ügyészi fellebbezés a cselekmény anyagi jogi minősítését, a védelmi fellebbezések az eljárás törvényességét, illetve a bűnösség megállapítását támadták, másfelől az elsőfokú eljárásban a bíróság a Be. hatályba lépése előtt nem oktathatta ki a fellebbezésre jogosultakat a korlátozott fellebbezésre és annak következményeire, ezért a korlátozott felülbírálatnak kettős eljárási akadálya volt, ami kötelezően teljes revíziót vont maga után.

Az ítélőtábla a felülbírálat során megállapította, hogy a törvényszék abszolút perjogi hibát nem vétett, ugyanakkor számos relatív eljárási szabálysértést valósított meg, melyek azonban nem voltak lényeges hatással az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére és a büntetés kiszabására vonatkozóan.

III.1. Az eljárási szabálysértések:

Az első fokon eljáró bíróság eltért a perjogi normától, amikor tanácsváltás okán előlről kezdett tárgyaláson nem a büntetőeljárási törvény rendelkezéseinek megfelelően ismételte meg az eljárási cselekményt.

Az elsőfokú eljárás lefolytatásakor hatályos korábbi Be. 287. § (3) bekezdésének rendelkezése szerint ha a tárgyalást előlről kell kezdeni, a korábbi tárgyaláson elvégzett összes eljárási cselekményt meg kell ismételni (4/2007. BK vélemény II. pont). Nem volt olyan ok a korábbi Be.-ben, ami miatt a tárgyalást úgy kellene előlről kezdeni, megismételni, hogy az a már lefolytatott bizonyítás újrafelvételével járjon, hanem a törvény alapján a tárgyalás anyagának ismertetése egyenértékű a megismételt bizonyítással.

Relatív eljárási szabálysértést követett el az első fokon eljáró bíróság, amikor a korábbi Be. 287. § (4) bekezdés első mondatában írtakkal szemben a 2017. szeptember 8. napján megtartott tárgyaláson a korábbi tárgyalásról készült jegyzőkönyveket teljes egészében - a korábban kihallgatott tanúk vallomását érintően - nem ismertette vagy nem olvasta fel. A tárgyalás anyagának ismertetése egyenértékű a megismételt bizonyítással, azonban a tárgyalás anyagának ismertetése a korábbi Be. 287. § (4) bekezdésének első mondata alapján nem mellőzhető, melyet követően biztosítani kell az ügyész, a vádlott és a védő részére, hogy az iratismertetésre észrevételt tegyenek, további iratismertetést kérjenek. (Megjegyzendő, hogy a jelenleg hatályos Be. 518. § (3) bekezdése tartalmában ugyanezen rendelkezéseket tartalmazza.) Ugyanakkor mindez nem tette felderítetlenné, megalapozatlanná a megállapított tényállást, mivel azon tanúk egy részét, akiket a korábban más összetételű tanácsban eljáró bíróság kihallgatott, a bíróság ismételten megidézte és kihallgatta, míg az ismételten ki nem hallgatott tanúk vallomásai pedig a tényállás megállapítása során az elsőfokú bíróság által nem kerültek bizonyítékként figyelembevételre.

További relatív eljárási szabályt sértett az elsőfokú bíróság, mikor a 2017. december 11. napján megtartott határnapon a tárgyalást III. r. vádlott távollétében tartotta meg. Ezen tárgyalási napról készült 94. sorszám alatti jegyzőkönyvben rögzítettek szerint a bíróság III. r. vádlott részére engedélyezte a távolmaradást, ugyanakkor ennek nem volt nyoma: sem a kérelem, sem az engedélyezésre vonatkozó rendelkezés nem volt fellelhető az iratokban.

A korábbi Be. 281. § (4) bekezdése lehetővé teszi, hogy a bíróság a több vádlott ellen folyó eljárásban a vádlott távollétében is megtartsa a tárgyalásnak azt a részét, amely őt nem érinti, ahogy a védő távollétében is sor kerülhet erre akkor is, ha a védelem kötelező. A vádlottat érintő bizonyítás felvételére azonban nincsen lehetőség. Arra lehetősége volt a bíróságnak a korábbi Be. 279. § (3) bekezdése alapján, hogy az idézéssel egyidejűleg tájékoztassa a vádlottat arról, hogy a tárgyalás a távollétében megtartható, és vele szemben az eljárás befejezhető, ha előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni. Ilyenkor a korábbi Be. 279. § (4) bekezdése alapján a tárgyaláson a védőnek szükségszerűen részt kell venni, akit a határnapra idézni kell. Nem felelt meg a perjogi normáknak az az eljárás, hogy a tárgyaláson III. r. vádlott nincs jelen, az ő jelenléte nélkül folyik az őt érintő bizonyítás, majd a folytatólagos tárgyalási határnapon - jelesül 2017. december 13. napján - III.r. vádlott jelenléte mellett az addig felvett bizonyítást ismerteti a bíróság. Mivel azonban a 2017. december 11. napján megtartott tárgyaláson felvett bizonyítást illetően azon tanú kihallgatására vonatkozóan, akinek vallomása érinthette III.r. vádlott cselekvőségét, a 2017. december 13. napján megtartott tárgyaláson III. r. vádlott a tanács elnökének kérdésére határozottan úgy nyilatkozott, hogy nincs észrevétele e tanú vallomásával kapcsolatban, nem tartja szükségesnek újbóli kihallgatását, a szabálysértés nem eredményezett olyan súlyú hibát, ami lényeges hatással bírt volna a bűnösség megállapítására.

Relatív perjogi hiba valósult meg azzal, mikor a törvényszék a bizonyítási eljárás befejezté nyilvánítását megelőzően külön végzésben megállapította, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádiratban írtaktól eltérően minősülhet, azonban azt nem jelölte meg, hogy mely másik törvényi tényállás megállapítására lehet alkalmas. Az ítéletben rögzített jogi álláspontjából következően az elsőfokú bíróság vélhetően a vádtól eltérő minősítés alatt azt értette, hogy a vádlottak számára nem az ügyész álláspont szerinti elbíráláskori, hanem az elkövetéskori anyagi jogszabály biztosítja a kedvezőbb elbírálást, mely esetben azonban a vádtól eltérő minősítés végzésben történő megállapítása szükségtelen volt, hiszen a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdésében írtakra figyelemmel a bíróságnak hivatalból kell vizsgálni, hogy az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályos Btk. szerint bírálandó el a cselekmény.

Eljárási szabálysértés történt akkor is, amikor I. r. vádlott védőjét perbeszéd közben az első fokon eljáró bíróság félbeszakította (korábbi Be. 314. § (4) bekezdés), hiszen erre csupán akkor van lehetőség, ha az bűncselekményt megvalósító kifejezést foglal magában, rendzavarást kell, illetőleg annak egyetlen célja kizárólag az eljárás elhúzása. A jelenleg hatályos Be. 546. § (1) (2) és (3) bekezdése tartalmában ugyanezen szabályokat tartalmazza: ha a perbeszéd közben előadottak az eljárás elhúzását célozzák, erre az érintettet figyelmeztetni kell, a szót csupán ismételt esetben lehet megvonni, míg a perbeszéd csak akkor szakítható félbe, ha bűncselekményt megvalósító kifejezést foglal magában vagy rendzavarást kelt.

További eljárási szabályt vétett az első fokon eljáró bíróság a határozathozatal céljából történő tanácskozássra visszavonulást követően. A tárgyalási jegyzőkönyvben rögzítettek szerint ugyanis a tanács elnöke a tanácskozás után a bizonyítási eljárást újból megnyitva a NAV rövid úton történő megkeresésének eredményét közölte, majd a bizonyítási eljárást ismét befejezetté nyilvánította, és ezt követően azonban nem adott lehetőséget a perbeszéd megtagadására, hanem perbeszéd megtagadása, vádlottak utolsó szó jogán történő felszólalása, és a határozathozatal végetti tanácskozássra történő visszavonulás nélkül kihirdette az ítéletét. Ebből következően a korábbi Be. 78. § (4) bekezdésében foglaltakra tekintettel a bizonyítási eljárás ismételt megnyitását követően - az eljárásban résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozása mellett- ismertetett NAV megkeresés eredményének a bizonyítékok köréből történő kirekesztése vált szükségessé.

I. r. vádlott védője a vád törvényességét is vitatta, mely azonban nem eredményezhette a törvényes vád hiányának megállapíthatóságát. Következtes ugyanis a bírói gyakorlat abban, hogy a törvényes vád követelménye kapcsán amennyiben vizsgálandó lenne a vádelőkészítés, akkor a bíróság hivatalból felülbírálná az ügyész vádemelésről való döntését, amire nincs törvényi lehetőség. Jelen esetben a vádirat alaki legitimitása kétségtelen, tartalma pedig eleget tesz az alanyi, tárgyi és büntetőjogi meghatározottság, valamint a személyre konkretizáltság törvényi követelményének.

A korábbi Be. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság az ítélezés során törvényes vád alapján jár el. Törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi [korábbi Be. 2. § (2) bekezdés]. A vád törvényessége ennyi és nem több, valójában a vádirattal szemben támasztott alapvető formai és tartalmi követelmények (korábbi Be. 217. § (3) bekezdés) főbb elemeinek az együttese. Más szavakkal megfogalmazva: a vád törvényessége a vádirattal szemben támasztott azoknak a formai és tartalmi követelményeknek a minimuma, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a büntetőeljárás bírósági szakasza meginduljon és a bíróság az eljárást lefolytathassa.

A vád tehát törvényes, ha a vádló jogosult a vádemelésre, a vád meghatározott személy ellen irányul, a cselekmény pontosan körülírt, a cselekménye büntető törvénybe ütközik és a vádló kezdeményezést is tesz a bírósági eljárás lefolytatására. E legális fogalom meghatározásra figyelemmel kétségtelen, hogy a törvényes vád fogalmának egyik eleme a cselekmény pontos körülírásának a követelménye. A vád tárgyává tett cselekmény körülírása akkor pontos, ha a vádló indítványában ismertetett történeti tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket: az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét stb. [1. számú BK vélemény A.I.2.B pont]. E feltétel lényege, hogy a körülírásban rögzített tényekből kitűnjenek az adott bűncselekmény törvényi tényállási elemei.

A vád törvényessége, illetve annak hiánya a vád tartalma alapján vizsgálandó. A bíróság nem bocsátkozhat a büntetőeljárásba, ha a vád tartalma oly mértékben hiányos, hogy anyagi jogi értékelésre nem ad alapot, nem tartalmazza a cselekmény pontos körülírását, és emiatt abból az adott magatartás büntető törvénybe ütközése nem állapítható meg (BH. 2011.60., Kúria

Bfv.613/2016/12.). Ebből azonban nem következik az, hogy követelmény lenne a vádban a történeti tényállás minden részletre kiterjedő, aprólékos rögzítése. Törvényes a vád, ha a cselekmény leglényegesebb tényeinek rögzítése oly módon történik meg, hogy abból a vád tárgyává tett bűncselekmény tárgyi és alanyi ismérvei egyértelműen felismerhetők.

Az ítéletábra megállapította, hogy a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség B.3036/2012/73-II. számú vádirata a fenti törvényi előírásoknak mindenben megfelelt, alkalmas volt arra, hogy a bírósági eljárás alapját képezze, miként alapul szolgált az anyagi jogi értékelésnek is (Kúria Bfv.613/2016/12.).

I. r. vádlott védője kifogásolta az elsőfokú bíróság elfogultságát is, mellyel kapcsolatosan az általa felhozott indokok tűnhetnek valóban nyugtalanítónak (a bizonyítási indítványok elutasítása, a védő időbeli korlátozása a perbeszéd tartásában, a bíró pervezetése), de még nem támasztja alá, hogy az adott bírótól ne lett volna elvárható az ügy elfogulatlan megítélése (korábbi Be. 21. § (1) bekezdés e) pont). Nem ismerhető fel ugyanis, hogy azok kifejezetten I. r. terhelt személye ellen irányultak (Kúria Bfv.II.1786/2016/6.). Töretlen az ítélkezési gyakorlat abban, hogy nem kizárási ok az, ha a bíróság a törvényben előírt feladatait teljesíti (BH 1993.599.), függetlenül attól, hogy az eljárás mindenben jogszerű-e vagy sem, és ez az érintett terhelt számára elfogadható-e vagy sem. Ebben az tükröződik, hogy a terhelt nem választhatja meg a törvény által rendelt bíróját, és uralkodó főszabályként nem is bújhat ki az eljárás alól (Kúria Bfv.II.1786/2016/6.).

I. r. vádlott védője sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság számos bizonyítási indítványának nem tett eleget. Megjegyzendő ezzel kapcsolatosan, hogy nem csupán a védelem, hanem a vád részéről is volt olyan bizonyítási indítvány, melyet az elsőfokú bíróság nem teljesített. Ugyanakkor a rendelkezésre álló adatok szerint a mellőzött bizonyításból nem következett felderítetlenség. Az elsőfokú bíróság túlnyomórészt megalapozott tényállást állapított meg, mely mellett ítéletében a bizonyítási indítvány elutasításának okaival kapcsolatos indokolási kötelezettségét is teljesítette, ésszerű és elfogadható indokát adta az egyes bizonyítási indítványok elutasításának.

III.2. A tényállás felülbírálata:

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének nagyrészt eleget tett, a megállapított tényállás azonban részleges felderítetlenség, annak kisebb hiánya, s iratellenesség folytán részben megalapozatlan (Be. 592. § (2) bekezdés a), b), c) pont). A megalapozatlanság tehát részleges és nem súlyos, a másodfokú eljárásban bizonyítás felvételével és az iratok tartalma alapján kiküszöbölhető volt.

I. r. vádlott terhére rótt cselekményt illetően részbeni felderítetlenséget (Be. 592. § (2) bekezdés b) pont) eredményezett, hogy az elsőfokú bíróság nem szerezte be és nem tette tárgyalás anyagává e vádlott korábbi elítéltetéseit közül a Debreceni Törvényszék 7.B.325/2010/120. számú jogerős ítéletét tekintettel arra, hogy részben azonos időszakban és azonos adónemre elkövetett tettesi bűncselekményre tekintettel ezen jogerős ítéletben foglalt történeti tényállás ismerete és tárgyalás anyagává tétele nem mellőzhető.

Ennek okán - a Be.594. § (1) bekezdése szerint - vált indokolttá a másodfokú eljárásban bizonyítás felvétele és a Debreceni Törvényszék 7.B.325/2010/120. számú jogerős ítéletének fellebbezési tárgyaláson történő ismertetése.

Az ítéletábra ennek megfelelően a tényállást a Be. 594. § (1) bekezdés alapján a felvett bizonyítás, illetve az 593. § (1) bekezdés a) pontja szerint a rendelkezésre álló iratok, nevezetesen a vádlottak

erkölcsi bizonyítványai, illetve az igazságügyi könyvszakértői vélemény alapján a tényállást az alábbiak szerint egészíti ki, illetve helyesbíti.

I. r. vádlott előélete körében a Debreceni Törvényszék 2013. április 29. napján kihirdetett és 2013. május 2. napján jogerőre emelkedett 7.B.325/2010/120. számú ítéletében rögzített tényállásnak a jelen ügy tárgyát képező cselekményt érintő releváns történeti tényei:

I. r. vádlott II. r. és III. r. terheltek segítségével a 2004., 2005., 2006. és 2007. években részben az ügyvezetése alatt álló Betéti Társaság könyvelésébe beállított, a Bt. nevében kibocsátott fiktív számlák segítségével, illetőleg vevői részére a Bt. valamint a Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság nevében kibocsátott fiktív számlák felhasználásával ÁFA adónemben az állami költségvetés bevételeit 2007. évben más vevő felé 25.397.465 forint, míg a Bt. nevében 36.359.673 forint összegben csökkentette.

E kiegészítés rögzítése azért vált szükségessé, mert I. r. vádlott ezen korábbi elítélése kapcsán megállapítható, miszerint tettesként elkövetett, a költségvetést érintő cselekményének minősítése az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) és (4) bekezdése szerinti adócsalás büntette volt, melyet folytatólagosan valósított meg és a jelen eljárás tárgyát képező történések I. r. vádlott esetében lényegében ugyanezen időszakot - 2007. évet -, hasonló cselekvőséget, valamint azonos adónemet - általános forgalmi adót - ölelnek fel, ugyanakkor a később kifejtettek értelmében nem eredményezték a res iudicata megállapíthatóságát és az eljárás megszüntetését.

Mindezen túlmenően II. r. vádlott esetében - az előéletére vonatkozóan - a tényállás személyi részének kiegészítése vált szükségessé (Be. 592.§ (2) bekezdés a) pont) az elsőfokú ítélet kihirdetését követően jogerőre emelkedett elítéltetéseit illetően:

- a Gyulai Törvényszék 14.B.38/2015/51. és a Szegedi Ítéltábla Bf.270/2016/7. számú ítéleteivel - amely a Kúria Bhar.1862/2016/29. számú határozatával 2017. július 11. napján emelkedett jogerőre - folytatólagosan elkövetett adócsalás büntette, számvitel rendje megsértésének büntette és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt 3 év 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre, 5 év vezető tisztségviseléstől történő eltiltásra, és mellékbüntetésként 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Elkövetési idő: 2007-2008.
- a Gyulai Törvényszék a 2016. november 8. napján kihirdetett 13.B.346/2016/25. számú ítéletével, amely a Szegedi Ítéltábla Bf.I.135/2017/12. számú határozatával 2018. február 21. napján emelkedett jogerőre, adócsalás büntette, magánokirat-hamisítás vétsége, számvitel rendje megsértésének büntette, csődbűncselekmény büntette és más bűncselekmények miatt 4 év börtön fokozatú szabadságvesztésre, 4 év foglalkozástól eltiltásra és mellékbüntetésként 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Elkövetési idő: 2009-2011. június 20.
- a Szegedi Törvényszék a 2018. április 3. napján jogerőre emelkedett szám nélküli határozatával, mint többszörös visszaesőt bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette, és hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt 9 hónap börtön fokozatú szabadságvesztés és 2 év foglalkozástól eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 1 évi próbaidőre felfüggesztette. Elkövetési idő: 2007. május 9.-június 12.
- a Gyulai Törvényszék a 2018. június 6. napján jogerős 13.B.156/2017/15. számú határozatával költségvetési csalás büntette, hamis magánokirat felhasználásának vétsége és számvitel rendje megsértésének büntette és más bűncselekmények miatt 7 év börtön fokozatú szabadságvesztésre, 5 év foglalkozástól eltiltásra és mellékbüntetésként 7 év közügyektől eltiltásra ítélte. Elkövetési idő: 2011-2012. év

III. r. vádlott esetében a tényállás személyi részében feltüntetett elítéltetése, nevezetesen a Békéscsabai Járásbíróság 14.B.120/2011/103. számú ítéletével érintett cselekmény elkövetési ideje helyesbítésre szorult (Be. 592. § (2) bekezdés c) pont): az helyesen 2007. augusztus 17.-2008. április 30.

A történeti tények körében az ítélet 9. oldalán I. r. vádlott, mint az Kft. ügyvezetője által a kft. könyvelésébe befogadott és a és Bt. nevében kiállított számlák közül az számú számla adatai részben helyesbítésre szorultak (Be. 592. § (2) bekezdés c) pont):

Az számla Áfa tartalma *437.360 forint*, míg bruttó értéke *2.624.160 forint*.

Az ítélet 11. oldalának második felében I. r. vádlott által az Kft. nevében benyújtott Áfa bevallásban rögzített visszaigényelhető adó összegének helyesbítése vált szükségessé az alábbiak szerint (Be. 592. § (2) bekezdés c) pont):

I. r. vádlott az Kft. 2007. II. negyedévi önellenőrzött Áfa bevallását - melyben *17.414.000 forint* visszaigényelhető adót vallott - 2007. augusztus 17. napján nyújtotta be az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságához.

I. r. vádlott az Kft. 2007. III. negyedévi Áfa bevallását - melyben *174.548.000 forint* visszaigényelhető adót vallott - 2007. október 20. napján nyújtotta be az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságához.

Nagyobb mértékű kiegészítést, illetve a tényállás nagyobb reformációját a másodfokú bíróság nem tartotta szükségesnek hangsúlyozva, hogy a tényállás megállapítása az elsőfokú bíróság feladata. A tényállás megalapozottságát sem az elsőfokú ítélet meghozatalakor hatályos, sem a jelenleg hatályos büntetőeljárás törvény pozitív formában nem határozza meg, arra a megalapozatlansági hibákból, azaz elsősorban negatív oldalról lehet következtetést vonni. Jelen esetben azonban rögzíthető, hogy az elsőfokú bíróság eleget téve a valóságnak megfelelő tényállás megállapításra vonatkozó kötelezettségének, a bűnügyi iratok tartalmának megfelelően állapította meg a releváns főtenyeket, és az azokat összekötő, az ítéletet közérthetővé, áttekinthetővé tévő részlet tényeket, ezáltal a tényállás érdemi részének megalapozottsága kétségsbe nem vonható.

A fentebb már említett okirati bizonyítással és a kiegészítésekkel, valamint a pontatlanságok helyesbítésével a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált, és a Be. 593. § (3) bekezdése értelmében a másodfokú ítélkezés alapját képezte.

IV.

I. r. és IV. r. vádlottak felmentését célzó perorvoslatok sem mutatkoztak alaposnak.

Az eljárás során I. r. és IV. r. vádlottak védőinek álláspontja lényegében megegyezett annyiban, hogy e vádlottak büntetőjogi felelősségére a közvetlen bizonyítékok hiányában nem vonható következtetés, mivel II. r. vádlott terhelő vallomása az egyéb bizonyítékokkal együtt zárt logikai láncot nem alkotott, a bizonyítékoknak a törvényszék általi értékelése nem eredményezhette megalapozott tényállás megállapítását, ezért e vádlottak felmentése indokolt. Emellett I. r. és IV. r. vádlottak védője aggályosnak ítélte II. r. vádlott beismerő, egyben társaira nézve terhelő tartalmú vallomásának terhelő, egyben a tényállás megállapításának alapjául szolgáló bizonyítékként értékelését is.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság valamennyi lényeges tényre a rendelkezése álló, illetve beszerezhető bizonyítékok tükrében alapos bizonyítást folytatott. A nem vitásan ellentétes személyi bizonyítási anyag alapján a büntetőjogi felelősség tekintetében lényeges

tényeket hiánymentesen, az iratok tartalmának megfelelően rögzítette, s nem vétett hibát akkor sem, amikor a közvetett bizonyítás szabályait szem előtt tartva egyes kétséget kizáróan bizonyított tényekből további tényekre vont következtetést.

Az ítéletábra az egyébként igen színvonalas védői érveléseket nem osztotta. I. r. és IV. r. vádlottak kétségtelenül tagadták a terhükre rótt bűncselekmény elkövetését, a védelmi állásponttól eltérően azonban nem csupán II. r. vádlott terhelő vallomása állt önmagában I. és IV. r. vádlott tagadó tartalmú vallomásával és az egyéb bizonyítékokkal szemben, hanem II. r. vádlott vallomását beismerő, egyben vádlott társaira nézve terhelő vallomást alátámasztották az okirati bizonyítékok, illetőleg az igazságügyi könyvszakértői vélemény megállapításai, valamint a könyvelő tanú vallomása is. A és társa Bt. által kiállított fiktív számlákkal kapcsolatos bűncselekményt illetően szintén hangsúlyos terhelő bizonyítékként szolgált III.r. vádlott vallomása. Mind az Kft, mind a és társa Bt., illetve emellett a Kft. és a Kft. által kibocsátott, az Kft. könyvelésébe befogadott valótlan tartalmú számlákat érintően megvalósított és a tényállásban rögzített cselekményeket illetően a személyi bizonyítás anyagán túl a fiktív számlákat kibocsátó gazdasági társaságok könyvelése - adóbevallásának hiánya vagy éppen nullás tartalmú adóbevallása -, illetve az érintett cégek könyvelőjének vallomása, valamint az írásszakértői vélemények is egymást alátámasztó, egymással összhangban álló, egyben a vádlottakra nézve terhelő tartalmú bizonyítékot eredményeztek. Mindamellet az sem hagyható figyelmen kívül, hogy I. r. vádlott ügyvezetésében álló gazdasági társaságnál a nyomozó hatóság által foganatosított lefoglalás alkalmával a Kft. szállítólevéltömbje is feltalálásra, illetve lefoglalásra került.

A vádlottakra terhes tényállást megalapozó bizonyítékok megerősítik egymást, az elsőfokú bíróság bizonyíték értékelő tevékenysége megfelel a formállogika törvényszerűségeinek. Az eltérő tényállás egállapítására irányuló védelmi fellebbezések lényegében a bizonyítékok értékelésén keresztül támadják a megalapozott tényállást, mely a tényálláshoz kötöttség elvéből kifolyólag eredményre nem vezethetett. Kiemeli az ítéletábra, hogy a 2018. június 30. napjáig hatályos és a jelenleg hatályos perjogi rendszerben is ténybírósnak az elsőfokú bíróság minősül. A másodfokú bíróságnak 2018. július 1. napjától kezdődően viszonylag szélesebb körű revíziós lehetőségei biztosítottak a tényállás tekintetében, azonban a tényállás módosítására csupán megalapozatlanság esetén van lehetőség, a vádlott javára eltérő tényállás megállapítására csak akkor van mód, ha az elsőfokú ítélet megalapozatlansági hibában szenved. Minden más esetben, ha az okszerűen mérlegelt tényállás megalapozott, a másodfokú bíróság nem mérlegelheti át a bizonyítékokat, és nem változtathat az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényálláson. Az ítéletábra szerint az sem volt tetten érhető, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok közötti ellentmondásokat esetleg ne észlelte volna, vagy ne kívánta volna feloldani.

Kétségtelen, hogy a tényállás alapos és hiánytalan tisztázatlanságából eredő kötelezettség akár olyan eljárási szabálysértéssel is járhat, hogy a bíróság a megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtet, jelen ügyben azonban a másodfokú bíróság ezt a szabálysértést sem észlelte. Az elsőfokú ítélet indokolásából ugyanis kiderül, hogy a megállapított tényállásban rögzített tényeket mely bizonyítékokra alapította a törvényszék. Az elsőfokú bíróság e tevékenysége a logika szabályainak megfelel, a bizonyítékokat közvetlenül észlelő és értékelő tevékenységét meggyőződése szerint végezte, igazodva a Be. 167. § (4) bekezdésében (korábbi Be. 78. § (3) bekezdés) foglaltakhoz.

Az elsőfokú bíróság körültekintően vizsgálta, hogy I. r. vádlott által befogadott az ügyvezetésében álló gazdasági társaság adóbevallása alapjául felhasznált számlák valóban fiktívnek minősülnek-e,

és helytálló indokkal állapította meg azok hiteltelenségét, tartalmi valótlanágát, valamint I. és IV. r. vádlottak ezzel kapcsolatos tudattartalmát.

IV. r. vádlottnak a bűncselekmény elkövetésében betöltött szerepével kapcsolatosan is II. r. vádlott beismerő és e vádlott társát is terhelő vallomására támaszkodott az elsőfokú bíróság. Nem került meg a vádlottak vallomásai között fennálló ellentéteket, logikus magyarázatát adta annak, hogy miért II. r. vádlottnak az I. és IV. r. vádlottat terhelő vallomását fogadta el e körben, melyet a már fentebb hivatkozottak szerint a bizonyítás egyéb anyaga is alátámasztott.

Az elsőfokú bíróság tehát okszerűen vont következtetést valamennyi vádlott büntetőjogi felelősségére.

A kiegészített tényállás tükrében az ítéletábra továbbá annak vizsgálatát tartotta szükségesnek, miszerint I.r. vádlottnak a jelen vád tárgyává tett cselekményével részben ugyanazon időszakot és ugyanazon cselekvőségét felölelő, s a tényállás kiegészítésével érintett cselekvősége akadályát képezi-e - res iudicata okán- a jelen vád tárgyát képező cselekmény önálló elbírálásának.

Az elkövetéskor hatályos Büntető Törvénykönyv (1978. évi IV. törvény) 310. § (1) bekezdésében rögzített adócsalás bűncselekményét követi el, aki az adókötelezettség megállapítása szempontjából jelentős tényre (adatra) vonatkozóan valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy ilyen tényt (adatot) a hatóság elől elhallgat és ezzel vagy más megtévesztő magatartással az adóbevételt csökkenti. Ezen az elkövetéskor hatályos Btk. 310. §-ában rögzített adócsalás bűncselekmény elbírálása során kialakult bírói gyakorlat nyomán külön rendbeli bűncselekményt eredményezett az egyes adóévekre, adónemekre elkövetett, valamint a különböző gazdálkodó szervezeteket érintően kifejtett elkövetési magatartással megvalósított bűncselekmények.

A 2011. évi LXIII. törvény 2. §-a 2012. január 1-jei hatállyal már a korábbi Btk.-ba beiktatta a költségvetési csalás bűncselekményét, melynek szabályozása a cselekmény elbírálásakor hatályos Btk. 396. §-ában található. A Btk. 396. §(1) bekezdésének a) pontja értelmében a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz vagy a valós tényt elhallgatja és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, e bűncselekményt megvalósítja. A költségvetési csalás új tényállása több olyan korábbi bűncselekményt egybevon, amely a költségvetés sérelmére történt és e körbe tarozó a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár. A költségvetési csalás tényállása úgynevezett összefoglalt bűncselekmény, olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő bűncselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennél fogva nem kizárt a bűncselekmény egységkénti értékelése az egyébként térben és időben is elkülönítve végrehajtott cselekményeknek. A költségvetési csalás törvényi tényállásán belül értékelésre kerülő különböző elkövetési magatartások törvényi egységet alkotnak, és a folytatólagosság megállapításának nincs helye (Kúria Bhar.II.1549/2013/11. számú határozat).

I. r. vádlott a fellebbezési tárgyalás anyagává tett Debreceni Törvényszék 7.B.325/2010/120. számú jogerős ítéletével elbíralt cselekményét ugyanazon adónemre (Áfa) és részben ugyanazon adóévre (2007.) valósította meg, mint jelen eljárásban a vád tárgyát képező cselekményét. A korábbi elítéltetése tárgyát képező cselekményét azonban ezen adóévet érintően más - ismeretlen - vevői részére kibocsátott fiktív számlák felhasználásával valósította meg, míg jelen eljárás tárgyát képező cselekményét az Kft. könyvelésébe fiktív számláknak a befogadásával, a fiktív számlák valótlan adatait tartalmazó Áfa analitikákon alapuló, így valótlan adatokat tartalmazó Áfa bevallások állami adóssághoz történő benyújtása révén követte el.

Mindennek okán - a 6/2009. Büntető Jogegységi Határozatban írtakat is szem előtt tartva - a jelen eljárás tárgyát képező költségvetést károsító cselekményének önálló elbírálása nem vált kizárttá, a

korábbi elítéltetése nem eredményezett jelen eljárás tárgyát képező cselekményt érintően res iudicata-t, a cselekmények az elkövetéskori büntető törvény alkalmazása mellett külön rendbeli adócsalásnak minősülnek.

Az elsőfokú bíróság tehát okszerűen vont következtetést a vádlottak bűnösségére, ugyanakkor a vádlottak büntetőjogi felelősségével érintett cselekmények anyagi jogi minősítését illetően az ítéletábra részben osztotta az ügyészi fellebbezésben írtakat.

Az elsőfokú bíróság az időbeli hatály kérdésében indokolási kötelezettségének eleget téve számot adott arról, hogy a cselekmény elkövetéskor vagy elbírálásakor hatályos anyagi jogi rendelkezéseket alkalmazta a cselekmények minősítését illetően, azonban tévedett, amikor akként foglalt állást, hogy valamennyi vádlott számára az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény biztosít kedvezőbb elbírálást. Az elsőfokú bíróság ítéletének 30. oldalán fejtette ki a Btk. 2. §-a körében elfoglalt álláspontját, mely II. és III. r. vádlottak kivételével túlnyomórészt helyes, azonban II. és III. r. vádlottak esetében tévedett a törvényszék, amikor velük szemben az elkövetéskor hatályos anyagi jogszabályok alkalmazása mellett döntött, míg I. és IV. r. vádlottak cselekményének anyagi jogi minősítése során helytállóan foglalt állást az elkövetéskori anyagi jogszabály alkalmazása tekintetében, azonban e vádlottak által elkövetett cselekmény jogi minősítése során figyelmen kívül hagyta az elkövetéskor hatályos anyagi rendelkezéseket illetően az 1/2006. Büntető Jogegységi Határozatában írtakat.

A Btk. 2. §-a értelmében a bűncselekményt alapvetően az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvény alapján kell elbírálni. Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvény alkalmazásának van helye. E téren gyakorlatilag az 1978. évi IV. törvény is azonos szabályozással bír.

Abban a kérdésben, hogy melyik törvény alkalmazása kedvezőbb, elsősorban a bűncselekmény - két törvény szerinti - minősítéséhez tartozó büntetési tételek összevetésével kell állást foglalni. Ehhez képest vehetők figyelembe a törvények általános részeiben írt egyéb, büntetés kiszabásával összefüggő és az elbírálásra kiható rendelkezések (BH. 2014.129.). Minden olyan esetben, amikor állást kell foglalni, hogy melyik büntető jogszabály az enyhébb, a konkrét magatartást a maga teljességében mindkét jogszabály szerint el kell bírálani, és azt kell enyhébbnek tekinteni, amelynek alkalmazása enyhébb elbíráláshoz vezet, az elkövetőre nézve kedvezőbb. Az elkövetés és az elbírálás idején hatályos büntető jogszabály összevetése akkor vezet az új törvény alkalmazásához, ha konkrét - nem csupán feltételezett - alapja van az enyhébb elbírálásnak BH2014.201.).

A költségvetési csalás tényállásával a jogalkotó törvényi egységet teremtett kifejezetten azt célozva, hogy az állami bevételforrások egésze egységesen élvezzen büntetőjogi védelmet, és az egyes rész-cselekmények vonatkozásában folytatóságának sem lehet helye. Ugyanakkor a cselekmények elkövetésekor alkalmazandó 1/2006. Büntető Jogegységi Határozat 3. pontjában írtak szerint abban az esetben, ha az adóalany fiktív bizonylatok felhasználásával történő adóelszámolása a törvény szabályai szerint fizetendő általános forgalmi adó összegének csökkentésén túlmenően jogszerűtlen adóvisszatérítési igényt is eredményez - függetlenül a visszatérítés módjától - az elkövető terhére az adócsalás bűncselekménnyel valóságos alaki halmazatban a visszaigényelt adó összegére mint kárra megvalósult csalás bűncselekményt is meg kell állapítani.

Az irányadó tényállás szerint I.r. vádlott 2007. II. negyedévében 36.383.435 forint összegű adó hiányt okozott, ugyanakkor 2007. II. negyedévi önellenőrzött Áfa bevallásában 17.414.000 forint visszaigényelhető adót vallott. 2007. III. negyedévben I. r. vádlott által az ügyvezetésében álló Kft.

által befogadott az Kft., a és Bt., a Kft. és a Kft. nevében kibocsátott fiktív számlák Áfa tartalma 29.281.365 forint volt, míg ezen negyedévben I. r. vádlott az Alföldgabona Kft. tekintetében 174.548.000 forint visszaigényelhető adót vallott az Áfa bevallását érintően.

A fentiekből következően tehát a 2007. II. negyedévben az Kft. által visszaigényelt 17.414.000 forint jogosulatlan visszaigénylés kárnak, míg a 36.383.000 forint összeg és e 17.414.000 forint összeg különbsége, nevezetesen 18.969.000 forint adóbevétel csökkenésnek tekintendő. 2007. III. negyedévben a 174.648.000 forint visszaigényelendő adó összegére tekintettel a fiktív számlák 29.281.000 forint összegű Áfa tartalmára tekintettel az teljes egészében kárnak tekintendő. Erre tekintettel tehát I. r. vádlott terhére 46.695.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkenés, IV. r. vádlott terhére 41.436.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkentés, II. r. vádlott terhére 27.629.000 forint összegű károkozás és 18.969.000 forint összegű adóbevétel csökkentés, míg III. r. vádlott terhére 13.807.000 forint összegű károkozás róható.

A cselekmények elkövetésekor hatályos anyagi jogszabály szerint tehát I. r., II. r. és IV. r. vádlottak cselekménye egyfelől az 1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő jelentős kárt okozó, üzletszerűen és folytatólagosan elkövetett csalás büntettének, valamint 1 rendbeli, folytatólagosan elkövetett, az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdésében meghatározott, és a (3) bekezdés szerint minősülő az adóbevétel jelentős mértékben csökkentő adócsalás büntettének minősül, mely cselekményeket II. r. és IV. r. vádlottak bűnsegédként valósítottak meg. A csalás büntettének büntetési tétele 2-8 évig, míg az adócsalás büntettének büntetési tétele 1-5 évig terjedő szabadságvesztés. Az elkövetéskori halmazati büntetéskiszabási szabályokra tekintettel a kiszabható büntetési tételkeret 2-12 évig terjedhet.

Ezzel szemben I. r. és IV. r. vádlottak cselekménye a jelenleg hatályos Btk. szerint annak 396. § (1) bekezdésében meghatározott és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntettének minősülne, melyet IV. r. vádlott bűnsegédként követett el, mely költségvetési csalás büntettének büntetési tétele 5-10 terjedő szabadságvesztés. II. r. vádlott cselekménye a jelenleg hatályos Btk. szerint 1 rendbeli a Btk. 396. § (1) bekezdésében meghatározott, a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő jelentős vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntette, melyet bűnsegédként követett el, és melynek büntetési tétele 2-8 évig terjedő szabadságvesztés.

III. r. vádlott cselekménye az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény szerint 1 rendbeli e törvény 318. § (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel, a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő jelentős kárt okozó, üzletszerűen és folytatólagosan elkövetett csalás büntettének minősül, melyet e vádlott bűnsegédként követett el, és mely bűncselekmény büntetési tétele 2-8 évig terjedő szabadságvesztés.

E vádlott cselekménye a jelenleg hatályos Btk. szerint annak 396. § (1) bekezdésében meghatározott, és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő jelentős vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen elkövetett költségvetési csalás büntettének minősül, melyet e vádlott bűnsegédként követett el, s melynek büntetési tétele 2-8 évig terjedő szabadságvesztés.

Megállapítható tehát, hogy I. r. és IV. r. vádlott cselekményének a jelenleg hatályos Btk. rendelkezése szerinti elbírálása - szemben az ügyészi állásponttal - nem eredményez kedvezőbb elbírálást e vádlottak számára, hiszen egyfelől a jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyv általános részében írt szabályokat is figyelembe véve csupán enyhítő szakasz alkalmazásával lehetne kiszabni az elsőfokú ítéletben meghatározott szabadságvesztéseket - szem előtt tartva a súlyosítási tilalmat is

- , másfelől a cselekmények elkövetésekor hatályos 1978. évi IV. törvény még nem tartalmazta az úgynevezett középértékes büntetés kiszabására vonatkozó szabályokat.

A bünteteskiszabási tényezőket is szem előtt tartva, s mind az elkövetés kori, mind az elbírálási kori Btk. szerint elbírálva a vádlottak cselekményét, összességében I. r. és IV. r. vádlott esetében az elkövetés kor hatályos büntető törvénykönyv nyújt kedvezőbb elbírálást a kiszabható büntetések mértékét illetően, hiszen a törvényi minimum 2 évi időtartam, szemben az elbírálási kori Btk. szerinti 5 éves tartammal. II. r. vádlott esetében pedig a cselekmény az elkövetés kor hatályos 1978. évi IV. törvény szerint 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett csalás büntetése mellett egy további bűncselekménynek, nevezetesen az 1-5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett adócsalás büntetettének is minősülne, melyhez képest a jelenleg hatályos Btk. szerint a cselekménye 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő költségvetési csalás büntetettének minősül, így esetében egyértelműen a jelenleg hatályos Btk. biztosít kedvezőbb elbírálást.

III. r. vádlott terhére rótt bűncselekmény mind az elkövetés kor hatályos, mind a jelenleg hatályos Btk. rendelkezései szerint 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ugyanakkor a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségével kapcsolatos szabályozás kedvezőbb az új törvény szerint, és az erre vonatkozó rendelkezés megváltozása alapot ad enyhébb elbírálás címén a módosító törvény alkalmazására [4/2013. (X.14.) BK vélemény].

Mindezek alapján az ítélet tábla I. r. és IV. r. vádlott esetében e vádlottak terhére rótt cselekmény minősítése során az elbírálási kor hatályos 1978. évi IV. törvényt, míg II. r. és III. r. vádlott esetében az elbírálás idején hatályos büntető törvényt alkalmazta, hiszen összehatásaiban a fent taglalt szempontok figyelembevételével ezen jogszabályok bizonyultak kedvezőbbnek a vádlottakra nézve.

A fentebb kifejtettek szerint tehát - szem előtt tartva az 1/2006. Büntető Jogegységi határozatban írtakat - I. r. vádlott cselekménye további 1 rendbeli folytatólagosan elkövetett az 1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pontja szerinti csalás büntetettének, IV. r. vádlott cselekménye további 1 rendbeli folytatólagosan és bűnsegédként elkövetett az 1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő csalás büntetettének minősül.

II. r. és III. r. vádlottak cselekményének minősítése helyesen bűnsegédként elkövetett a Btk. 396. § (1) bekezdés, (4) bekezdés b) pontja szerinti költségvetési csalás büntetése.

V.

Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során felhívandó alanyi és tárgyi körülményeket feltárta, melyeket a vádhatóság által indítványozottak szerint csupán I. r. és IV. r. vádlottak esetében volt indokolt kiegészíteni a folytatólagos elkövetéssel, miszerint azt súlyosító körülményként kell figyelembe venni (Kúria 56/2007. BK vélemény III.6.). Emellett az 56/2007. BK vélemény III.3. pontja nyomán a büntetés kiszabás tekintetében nem maradhat figyelmen kívül, hogy a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány összege az irányadó bűncselekményi értékhatár keretei között II. r. vádlott esetében megközelítette a felső határt, míg III. r. vádlott esetében inkább az alsó határ irányába mutatott (Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerint 5.000.001-50.000.000 forint között jelentős). I. r. és IV. r. vádlottak esetében a csalás büntetettét képező cselekményüket illetően súlyosító hatású tényezőként kell figyelembe venni, hogy a kár összege a felső határ közelében helyezkedett el (1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pont, 2.000.000-50.000.000 forint).

Az első fokon eljáró bíróság az általa feltárt enyhítő és súlyosító körülményeket - összevetve a büntetéskiszabás egyéb elveivel - a súlyuknak megfelelően értékelte, melynek során szem előtt tartotta a nagyfokú enyhítő körülményként értékelendő időmúlást is.

Figyelemmel volt arra, hogy a büntetést a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához és az elkövető társadalomra veszélyességéhez is. A büntetés kiszabása során a büntetőjog általános elveit és az Alaptörvényből fakadó alkotmányos követelményeket is szem előtt kell tartani. A büntetéssel történő jogkorlátozásnak meg kell felelni az arányosságnak, a szükségességnek és az ultima ratio elveinek (1214/B/1990. AB Határozat).

A szankció arányossága azt is jelenti, hogy a hasonló tett elkövetőit, hasonló büntetéssel kell súlytani az elkövetett tethoz és a bűnösség mértékéhez is viszonyítva. Az arányosság vizsgálata a sérelem, a kár, a bűnösség foka, a bűncselekmények súlya egybevetését is feltételezi. Az arányosság jelenti a tetтарыányosságot, de a büntetésnek az elkövető személyéhez is igazodnia kell. Az egyéniesítés azonban nem sértheti a bírói gyakorlat egységének elvét, amely a jogbiztonság és a törvényi előtti egyenlőség szempontjából alapvető. Ennek megfelelően a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve a hasonló személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben nem szabad lényegesen eltérő szankciókat alkalmazni.

Az egyes bűncselekmények természetéhez és a súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásain nyugvó büntetések együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és generális prevenciót. A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a már idézetteknek megfelelően a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az előéletét is (23/2014. (VII.15.) AB Határozat III. rész (42) bekezdés).

I. r. és IV. r. vádlottakkal szemben az 1978. évi IV. törvény 85. § (3) bekezdése szerint halmazati büntetésként kiszabható szabadságvesztés mértéke 2-12 évig terjedhet. A cselekmény elkövetésétől az elbírálásig bekövetkezett jelentős időmúlásra tekintettel I. r. vádlott esetében a törvényi minimumban meghatározott mértékű, míg IV. r. vádlott esetében - az 1978. évi IV. törvény 87. § (2) bekezdés c) pontja szerinti ún. enyhítő szakasz alkalmazásával - kiszabott 1 év 4 hónap tartamú szabadságvesztés, melynek végrehajtását a törvényszék 2-2 évi próbaidőre felfüggesztette, megnyugtató támpontot ad a büntetési célok érvényesítéséhez. Az ítéletábla részéről csupán annak rögzítése vált szükségessé, hogy I. r. és IV. r. vádlottakkal szemben kiszabott büntetések az 1978. évi IV. törvény 85. § (3) bekezdése szerint halmazati büntetésként kerültek kiszabásra.

II. r. és III. r. vádlott büntetőjogi felelősségével érintett költségvetési csalás büntettét a törvény 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti, melynek középértéke 5 év.

Az ítéletábla álláspontja szerint a tekintélyes időmúlásra figyelemmel - még akkor is, ha az ilyen jellegű bűncselekményeknek a felderítése, a büntetőeljárás lefolytatása hosszabb időt vesz igénybe - és a vádlottak beismerő vallomása miatt e vádlottak érdemesek arra, hogy a bíróság mindezt a kiszabott büntetésben is értékelje, hiszen a büntetés kiszabása során az ítéletnek közvetíteni kell azt az üzenetet is, hogy a bűnelkövető, aki megbánó magatartását a beismerő vallomásán túl feltáró jellegű - az ügy felderítésében kiemelt szerepet játszó - vallomással is kifejezésre juttatja, a bíróság ezt a kiszabott büntetésben is értékelje.

Mindezt szem előtt tartva - a nagyfokú időmúlásra is figyelemmel - az ítéletábla úgy ítélte meg, hogy II. r. vádlott esetében a Btk. 82. § (2) bekezdés c) pontja szerinti, míg III. r. vádlott esetében a Btk. 82. § (4) bekezdésére figyelemmel a (2) bekezdés d) pontja szerinti ún. enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott szabadságvesztések, melyek végrehajtását az elsőfokú bíróság 2-2 évi próbaidőre felfüggesztette, kellő és elégséges joghátrány a büntetési célok kellő érvényesítéséhez. A

szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztését illetően szükséges utalni a Btk. 85. § (1) és (2) bekezdésében írtakra.

E vádlottak tekintetében a másodfokú bíróság jelen határozatában a Be. 561. § (2) bekezdés d) pontja, és 564. § (2) bekezdés b) pontjában írtakra figyelemmel döntött a feltételes szabadság lehetőségének megállapíthatósága felől, mely a Btk. 38. § (1) bekezdésének értelmében határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor szükségszerű rendelkezés, ily módon figyelembe veendő a büntetés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztése esetén is. A feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját az ítélet tábla a Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontja szerint rögzítette.

Az elsőfokú ítélet járulékos kérdésekben hozott rendelkezései túlnyomó részt megfelelnek a törvénynek.

Az elsőfokú határozat rendelkezései közül a bűnügyi költség összegét érintően az ítélet tábla megállapította, hogy számítási hiba következtében a törvényszék helytelenül határozta meg az eljárás során felmerült bűnügyi költség összegét, az helyesen 804.408 forint. Mindamellett követve az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának utolsó bekezdésében elfoglalt, és a tartalma szerint a korábbi Be. 338. § (1), (2), (3) bekezdésében és a 339. § (1) bekezdésében írt szabályokra alapított álláspontját - azt helytállónak találva -, az egyes vádlottakat terhelő, illetőleg az állam terhén maradó bűnügyi költség összege helyesbítésre szorult, és azt a rendelkező részben írtaknak megfelelően korrigálta az ítélet tábla a Be. 574. § (1), (2), (3), (4) bekezdéseiben írtak szerint.

Ezen túlmenően csupán az elsőfokú bíróság által kiadni rendelt, a nyomozó hatóság által lefoglalt könyvelési iratanyagra vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezés pontosítása vált szükségessé az ítélet tábla részéről a bűnjeljegyzék számát illetően.

A kifejtettekre figyelemmel a Debreceni Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a szükséges részben a Be. 604. § (1) bekezdés b) pontja és 606. § (1) és (2) bekezdései alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 604. § (1) bekezdés a) pontja és a 605. § (1) bekezdésének alkalmazásával helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban felmerült és a bűnösnek kimondott III. r. vádlottat terhelő bűnügyi költségről az ítélet tábla a Be. 613. § (1) bekezdése alapján határozott.

Debrecen, 2018. szeptember 12.

Dr. Elek Balázs sk. a tanács elnöke, Dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura sk. előadó bíró,

Dr. Gömöri Olivér sk. bíró

ZÁRADÉK: A Debreceni Törvényszék 24.B.551/2016/96. számú ítélete a másodfokú határozatban foglalt változtatással, a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetések kivételével a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2018. szeptember 12.

Dr. Elek Balázs sk. a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

tisztviselő